

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра світової літератури

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Історія зарубіжної літератури

Для напряму підготовки

6.020303 Філологія (українська мова і література)

Галузь знань 0203 "Гуманітарні науки"

(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")

Київ 2013

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

Кафедра світової літератури

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
«___» _____ 2013 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою Гуманітарного інституту,
протокол № ___ від «__» _____ 2013 р.
Учений секретар _____

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Історія зарубіжної літератури

Для напряму підготовки

6.020303 Філологія (українська мова і література)
Галузь знань 0203 "Гуманітарні науки "

(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри теорії, історії та методики
викладання зарубіжної літератури,
протокол № _2 від «09» _вересня_ 2013 р.
завідувач кафедри _____ Ю. І. Ковбасенко

Київ 2013

Історія зарубіжної літератури. Програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 45 с.

Укладач: Галина Володимирівна Бітківська, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Булаховська Юлія Леонідівна, академік Академії наук вищої школи України, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник-консультант Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України;

Ковбасенко Юрій Іванович, кандидат філологічних наук, професор кафедри теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Гуманітарного інституту Київського міського педагогічного університету імені Б. Д. Грінченка.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Історія зарубіжної літератури XVII століття.</i>	9
<i>Змістовий модуль II. Історія зарубіжної літератури XVIII століття.</i>	14
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія зарубіжної літератури»	19
V. Плани семінарських та практичних занять.	20
VI. Теми для самостійного опрацювання	26
Карта самостійної роботи студента	33
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект)	34
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.	36
IX. Методи навчання.	39
X. Методичне забезпечення курсу	39
XI. Питання до іспиту.....	40
XII. Рекомендована література	
Основна.	42
Додаткова.	44

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історія зарубіжної літератури» є нормативним документом КУ імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія зарубіжної літератури», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Історія зарубіжної літератури» входить до переліку дисциплін філологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації**, зокрема: опанування системою знань про закономірності світового літературного процесу в XVII–XVIII ст., національну своєрідність літературних процесів у різних країнах Європи, суттєві особливості художньої майстерності найвизначніших письменників зазначених епох, професійну підготовку висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Мета курсу – розкрити закономірності світового літературного процесу в XVII–XVIII ст., національну своєрідність літературних процесів у різних країнах Європи, художні особливості творчості письменників зазначеного періоду.

Завдання курсу:

- формування уявлень про соціокультурні та економічні чинники розвитку європейських країн у зазначений період;
- аналіз та інтерпретація найвизначніших художніх творів зазначеного періоду;
- виявлення художніх доміант стилів епох індивідуальних стилів письменників;
- розвиток умінь роботи з літературознавчими джерелами;
- закріплення і поглиблення теоретичних знань, які складають основу курсу, зокрема, маньєризм, бароко, класицизм, рококо, сентименталізм, преромантизм та ін.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на **засвоєнні знань** із таких питань: проблема періодизації історії зарубіжної літератури XVII–XVIII століття,

дискусійні питання щодо визначення провідних літературних напрямів і стилів, визначення філософських і художніх доміант творчості видатних європейських письменників зазначеного періоду, специфіка професійно-педагогічної діяльності учителя зарубіжної літератури ЗНЗ.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з актуальних проблем історії зарубіжної літератури XVII–XVIII століття.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти **набувають умінь та навички:**

- аналізувати та здійснювати інтерпретацію художніх текстів означеного періоду згідно естетичних категорій;
- визначати жанрові особливості вивчених творів;
- визначати суттєві художні особливості перекладів художніх текстів;
- проводити дослідження художніх текстів з використанням завдань за запланованою програмою;
- складати конспект і тези рекомендованих літературознавчих праць;
- користуватися словниково-довідковою літературою та складати бібліографію з визначеної проблеми;
- самостійно готувати повідомлення (доповідь) щодо проблем дослідження літератури означеного періоду.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год, із них 14 год – лекції, 14 год – семінарські заняття, 4 год – індивідуальна робота, 4 год — модульний контроль, 36 год – самостійна робота. Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» завершується складанням іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: світовий літературний процес XVII–XVIII ст.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>3 кредита</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>108 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Галузь знань <i>0203 "Гуманітарні науки"</i></p> <p>Напрямок підготовки: <i>6.020303 Філологія (українська мова і література)</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: <i>2.</i></p> <p>Семестр: <i>3.</i></p> <p>Аудиторні заняття: <i>28 годин, з них:</i> Лекції (теоретична підготовка): <i>14 годин</i> Семінарські заняття: <i>14 годин</i></p> <p>Індивідуальна робота: <i>4 години</i></p> <p>Самостійна робота: <i>36 год</i></p> <p>Модульний контроль: <i>4 години</i></p> <p>Вид контролю: <i>іспит</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Проміжний модульний контроль	Іспит
Змістовий модуль I. Історія зарубіжної літератури XVII століття										
1.	Феномен Нового часу. Культура і мистецтво XVII століття.			2		-	-	8		
2-4.	Особливості історико-літературного процесу в західноєвропейських країнах XVII ст.			6	-	6	2	10		
<i>Разом</i>		36	16	8	-	6	2	18	2	-
Змістовий модуль II. Історія зарубіжної літератури XVIII століття										
5.	Основні художні системи XVIII ст.			2		-		8		
6-7	Особливості історико-літературного процесу в західноєвропейських країнах XVIII ст.			4		8	2	10		
<i>Разом</i>		72	14	6	-	8	2	18	2	36
<i>Разом за навчальним планом</i>		108	30	14	-	14	4	36	4	36

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Історія зарубіжної літератури XVII століття

Лекція 1. Література XVII ст.: періодизація та основні літературні напрями. Загальна характеристика бароко. Творчість П. Кальдерона
(2 години)

Криза гуманізму й культури Ренесансу наприкінці XVI — на початку XVII ст. Маньєризм як вираження цієї кризи і перехід від культури Ренесансу до бароко. Бароко як новий культурний і художній синтез на новій світоглядній основі. Естетика і поетика літератури бароко. Теоретики бароко: Е. Тезауро, Б. Грасіан. Сучасні вітчизняні дослідники бароко (А. Макаров, В. Маслюк, Д. Наливайко, Г. Сивокінь, Л. Ушкалов та ін.).

Творчість П. Кальдерона як центральне художнє явище іспанської літератури XVII ст. Періодизація творчості драматурга і жанрове розмаїття: комедія інтриги, «драма честі», філософсько-релігійна драма, ауто. Особливості комедійної творчості Кальдерона: зовнішній і внутрішній динамізм, співвідношення характерів та інтриги, «кальдеронівські ходи» тощо («Дама-невидимка»). «Життя — це сон» як найкраща філософська драма Кальдерона і яскраве втілення поетики бароко (універсальність, динамізм сюжету і характерів, різко контрастивна образність тощо). Традиційна інтерпретація драми: проблема ідеального государя й ідеальної держави (7 книга «Держави» Платона, «Утопія» Т. Мора та ін.); свобода волі — ілюзорність земної влади (критика поглядів Н. Мак'явеллі (1469–1527), трактат «Державець»). Неоплатонічні мотиви у творі (макрокосм — мікрокосм). Метафоричний смисл назви твору. Модерністична інтерпретація драми «Життя — це сон» (у поняттях екзистенціалізму, за С. Бандера).

Художні особливості перекладу І. Франка драми П. Кальдерона «Війт заламейський».

Роль бароко в літературі наступних епох. Необароко (дослідження І. Заярної, Н. Городнюк та ін.).

Основні поняття: маньєризм, бароко, філософська драма, неоплатонізм, екзистенціалізм, необароко.

Література:

1. Кальдерон де ла Барка П. Життя – це сон // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. — 2000. — №1. — С.18–126.

2. Кальдерон де ла Барка П. Сонети // Світовий сонет. – К.:Дніпро, 1983. – С.52–53.
3. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т. 4. – М.: Наука, 1987. – С. 90–98.
4. Наливайко Д.С. Бароко і драма Кальдерона „Життя – це сон” // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 2000. — №1. – С.5–17.
5. Балашов Н.И. Религиозно-философская драма Кальдерона и идейные основы барокко в Испании // XVII в мировом литературном развитии. – М.: Наука, 1969. – С. 154–182.
6. Iberika. Кальдерон и мировая культура. – Л., 1986.
7. Плавский З.И. Испанская литература XVII – середины XIX века. – М., 1978.
8. История всемирной литературы: В 9-ти томах. Т.5. – М.: Наука, 1988. – 784 с.
9. История зарубежной литературы XVII века: Уч. для филол. спец. вузов / Н.А. Жирмунская, З.И. Плавский, М.В. Разумовская и др. Под ред. З.И. Плавской. — М.: Высш. шк., 1987. – 248 с.

Семінар № 1 Творчість П. Кальдерона як вершина іспанського бароко (2 год)

Основні поняття: *інтрига, характер, комедія інтриги, “драма честі”, філософсько-релігійна драма, ауто, динамізм, контрастність, метафоричність, мотив, алегорія, хорнада, монолог.*

Лекція 2. Історія іспанської літератури XVII століття (2 години)

Історична і соціокультурна специфіка Іспанії в XVII ст. Виявлення кризи: занепад промисловості, зникнення окремих галузей промисловості, перебування торгівлі в руках іноземців, селяни втрачали землю, повстання в Каталонії. Територіальні і політичні втрати Іспанії.

Своєрідність іспанської літератури XVII ст. Пануюча художня система — бароко; риси класицизму у творчості Х. Р. де Аларкона («Сумнівна правда»). Перші кілька десятиліть 17 ст. у іспанській літературі панує ренесансний реалізм, що зумовило значно міцніші зв'язки гуманістичних ідеалів і барокових тенденцій (бароко в Тирсо де Моліна, відгомін ренесансних ідеалів у Кеведо і Кальдерона; остаточне становлення деяких жанрів, зокрема шахрайського роману; бароко не лише розчарування, а відкидання різних ілюзій, подолання ідеалістичного ставлення і утвердження правдивого ставлення до життя). Специфічне релігійне забарвлення ренесансного гуманізму. Орієнтація іспанського бароко на інтелектуальну

еліту. Протистояння стильових течій культизму (гонгоризм, культеранізм) й концептизму.

Крутійський роман і його вплив на розвиток жанру роману у світовій літературі. Ф. Кеведо-і-Вельєгас.

Тематика і жанрово-стильова своєрідність іспанської поезії. Творчість Луїса де Гонгори-і-Арготе. Поетичні школи культизму і концептизму.

Література:

1. **Кеведо Ф.** Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв. – К., 1934 або **Кеведо Ф.** История жизни пройдохи по имени дон Паблос // Плутовской роман. – М.: Худ. лит., 1975. – С.65–178.
2. **Кальдерон де ла Барка П.** Дама-привидение. Стойкий принц. Саламейский алькальд // **Кальдерон де ла Барка П.** Драммы: В 2 кн. – М., 1989.
3. **Кальдерон де ла Барка П.** Життя – це сон // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 2000. - №1. – С.18 – 126.
4. **Кальдерон де ла Барка П.** Сонети // Світовий сонет. – К.:Дніпро, 1983. – С.52-53.
5. **Гонгора Л. де.** Лирика // Европейская поэзия XVII века. – М.: Худ. лит., 1977. – С. 346–379. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т.4. – М.: Наука, 1987. – С. 74–84, 90–98.
6. Михайлов А.Д. Плутовской роман // Литературный энциклопедический словарь. – М.: Сов. энц., 1987. – С. 280.
7. Наливайко Д.С. Бароко і драма Кальдерона „Життя – це сон” // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 2000. - №1. – С.5 – 17.
8. Гарсія Лорка Ф. Поэтический образ у дона Луиса де Гонгоры // Гарсия Лорка Ф. Об искусстве. – М.: Искусство, 1971. – С.91-124.
9. Iberika. Кальдерон и мировая культура. – Л., 1986.
10. Плавский З.И. Испанская литература XVII – середины XIX века. – М., 1978.
11. Менендес Пидаль Р. Тёмный и трудный стиль культеранистов и концептистов // Менендес Пидаль Р. Избранные произведения. – М., 1961.

Основні поняття: *крутійський роман, романсеро, летрилья, сонет, гонгоризм, концептизм.*

Лекція 3. Загальна характеристика класицизму. Французька література XVII ст. Тематичне, жанрове і стильове розмаїття французької поезії і прози цього періоду. Формування класицистичного театру у Франції: Корнель, Расін, Мольєр (2 години)

Загальна характеристика класицизму як літературного напрямку. Естетика й поетика літератури класицизму. Система жанрів літератури класицизму, «високі» та «низькі» жанри. Трактат Н. Буало «Мистецтво поетичне» як узагальнення й систематизація теоретичних положень класицизму XVI–XVII ст.

Загальна характеристика французької літератури XVII ст. Поезія (ранній класицизм (Ф. Малерб), поезія «лібертенів» (Т. де Віо, Сент-Аман), бурлескна поезія «низового» бароко (Поль Скаррон), пізній класицизм (Жан де Лафонтен).

1630-і роки як період становлення літературної домінанти класицизму у Франції. Драматургія як найвище досягнення французького класицизму. Життєвий і творчий шлях видатного драматурга XVII ст. П'єра Корнеля. Своєрідність комедій Корнеля. Ідеалізований герой трагедій Корнеля як носій домінанти громадянського обов'язку, необхідності підпорядкування пристрастей розуму («Сід», «Горацій»).

Трагедії Жана Расіна як нове слово в драматургії французького класицизму. Життєвий і творчий шлях Расіна, роль янсенізму в розвитку художнього світобачення Расіна. Зміна корнелівського героїчного расінівським ліричним стилем. Трагедія “Андромаха”: урівноваженість форми і напруженість морально-психологічного конфлікту п'єси, розум і пристрасть у внутрішньому світі героїв, нове співвідношення кохання і обов'язку. Трагедія “Федра”: різні інтерпретації образу головної героїні. Співвідношення античного джерела і тексту Расіна. Глибокий психологізм твору. Створення образу Федри режисером Антуаном Вітезом (1932–1990).

Творчість Мольєра, її основні етапи. Мольєр як актор і директор театру. Ранні комедії («Смішні манірниці»). Творча історія комедії «Тартюф». Особливості головного конфлікту, специфіка фіналу. Філософська проблематика комедії «Дон Жуан», своєрідність образу головного героя (зіставлення з Дон Хуаном Тірсо де Моліни). Дон Жуан як вічний образ. Сатиричне зображення соціальних типів у комедії «Міщанин-шляхтич». Роль балетних сцен у розвитку сюжету. «Високий» комізм драматургії Мольєра: «розважаючи повчати і повчаючи розважати».

Основні поняття: *раціоналізм, класицизм, «високий» і «низький» стилі, трагедія, «висока» комедія, неокласицизм.*

Література:

1. **Корнель П.** Сід // Французькі класики XVII століття. – Х.- К., 1931, або **Рильський М.Т.** Зібрання творів: У 20-ти т. – Т.9. Художні переклади. – К.: Наук. думка, 1985. – С.7–71.

2. **Мольєр Ж.-Б.** Смішні манірниці. Тартюф. Дон Жуан. Міщанин-шляхтич // Мольєр Ж.-Б. Комедії.— К.: Дніпро, 1981. – 501с., або Мольєр Ж.-Б. Комедії.- Х.: Фоліо, 2004. – 494 с.
3. **Расін Ж.** Федра // Французькі класики XVII століття. – Х., К., 1931, або Рильський М.Т. Зібрання творів: У 20-ти т. Т.9. Художні переклади. – К.: Наук. думка, 1985. – С.144–197.
4. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т.4. – М.: Наука, 1987. – С. 146–152.
5. Булгаков М. А. Жизнь господина де Мольера. – М.: Мол. гвард., 1991. – 224 с.
6. Обломиевский Д.Д. Французский классицизм. – М.: Наука, 1968. –
7. 376 с.

Семінар № 2. «Висока» комедія у творчості Мольєра (2 год)

Основні поняття: *комедія, комедія масок (commedia dell'arte), фарс, буфонада, пародія, комедія-балет, “висока” комедія, преціозність, лібертенство.*

Лекція 4. Найвизначніші здобутки німецької та англійської літератури XVII ст. (2 години)

Історичне й культурне становище в Німеччині в XVII ст.: відставання країни в економічному розвитку, Тридцятилітня війна, рух за утвердження національної мови (діяльність мовних товариств, книгодрукування німецькою мовою). Розмаїття літературних форм: салонна література (К.Г. фон Гофмансвальдау, представники нюрнберзького товариства та ін.), бюргерська (М. Опіц та ін.), теологічна, містики (Якоб Бьоме (1575–1624) — «Аврора, або Вранішня зоря», 1612; «Істинна психологія, або Сорок питань про душу», 1620; Йоганнес Шефлер (1624–1677), Кв. Кульман (1651–1689).

Класицистичні (М. Опіц) та барокові (А. Гріфіус) тенденції в німецькій літературі. Барокові мотиви в романі Г.Я.К. Гріммельсгаузена «Сімпліссимус».

Загальна характеристика англійської літератури XVII ст.: основні літературні напрями, стилі. Творчість Дж. Донна, еволюція від ренесансно-маньєристських поезій до барокових. Барокові концепти у віршах Донна: світ — книга («Прощання», Про книгу), антиномічність світу і людини («Шторм» і «Штиль») та ін. Поняття про метафічну поезію, Й. Бродський як перекладач і поет-метафізик («Велика елегія Джону Донну»).

Творчість Дж. Мільтона, основні періоди. Поема «Втрачений рай» як синтез бароко і класицизму. Жанрова своєрідність твору, риси драми, лірики

та епосу в ній. Проблематика поеми. Біблійний сюжет, образність. Образ Диявола. Поетика твору. Поема «Повернений рай» та її історико-літературне значення. Трагедія «Самсон-борець», класицистичні риси в характері героя і розвитку конфлікту. Переклад трагедії І. Франком.

Основні поняття: *епічна поема, взаємодія бароко і класицизму, концепція світу, проблематика поеми, антиномічність, маньєризм, послання, неоплатонізм, фабула, концепт, метафізична поезія.*

Література:

1. Донн Дж. Вірші // Всесвіт. – 1976. - № 3, або Світанок. – К., 1978.
2. Донн Дж. Стихотворения. – Л.: Худ. лит., 1973. – 168 с.
3. Донн Дж. Стихотворения // Европейская поэзия XVII века. – М.: Худ. лит., 1977. – С. 52 – 79. Донн Дж. Песни и песенки. Элегии. Сатиры / На англ. и русск. яз. – СПб.: Symposium, 2000. – 660 с.
4. Мильтон Дж. Потерянный рай / Пер. с англ. А. Штейнберга. – М.: Худ. лит., 1982. – 414с.
5. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т. 4. – М.: Наука, 1987. – С. 204–209.
6. Горбунов А.Н. Поэзия Джона Донна, Бена Джонсона и их младших современников // Английская лирика первой половины XVII века. – М., 1989. – С. 5–72.
7. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т.4. – М.: Наука, 1987. – С. 181–183.
8. Каратеева Т.Е. „Штиль” Джона Донна в контексте трёхчастного цикла стихотворных посланий // Anglistika: Сб. статей по литературе и культуре Великобритании. Вып. 8.– М., Тамбов: Изд-во ТГУ, 2000. – С.21–36.
9. Макуренкова С.А. Джон Данн: поэтика и риторика. – М.: Академия, 1994. – 208 с.
10. Томашевский Б. Поэзия Джона Донна // Донн Дж. Стихотворения. – Л.: Худ. лит., 1973. – С.5–16.
11. Павлова Т.А. Милтон. – М.: „Российская полит. энциклопедия” (РОССПЭН), 1997. – 480 с.
12. Чамеев А.А. Джон Мильтон и его поэма „Потерянный рай”. – Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1986. – 128 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Історія зарубіжної літератури XVIII століття

Лекція 5.

Література 18 ст.: загальна характеристика, основні літературні напрями, стилі. Англійська література в добу Просвітництва (2 год)

Хронологічні межі літератури XVIII століття. Основні соціокультурні та історичні події зазначеного періоду. Розвиток науки і філософії, їхній вплив на літературний процес. Огляд традиційної схеми взаємодії літературних напрямів. Дискусійні аспекти визначення поняття «просвітницький реалізм». Філософські та естетичні домінанти головних літературних напрямів XVIII століття — класицизму, рококо, сентименталізму, преромантизму.

Теорія рококо: дискусійні аспекти (питання про т. зв. соціальні корені напрямку; проблема естетичних коренів рококо, його зв'язки з класицизмом; філософські корені рококо, його зв'язок з Просвітництвом), стильові домінанти (грайливість, м'якість, легкість, дотепність, скептицизм, граційність, інтимність, мистецтво натяку, тонка гривуазність), система жанрів («легка поезія»; галантно-еротичні, іноді з відтінком сатири, поеми; прозові й віршові чарівні казки; фантастичні повісті; комедії масок; соціально-психологічні романи).

Періодизація розвитку англійської літератури. Розмаїття жанрової системи. Творчість «першого правильного поета» А. Поупа. Зіставлення «Спроби про критику» А. Поупа і «Мистецтва поетичного» Н. Буало. Творчість Д. Дефо. Творчість Дж. Свіфта. Жанрове розмаїття романів: епістолярний, сентименталістський, готичний.

Виникнення сентименталізму (друга половина 18 ст.): творчість Д. Томсона (цикл творів «Пори року»), Е. Юнга (поема «Скарга, або Нічні думи про життя, смерть і безсмертя», 1742–1745), Т. Грея («Елегія, написана на сільському цвинтарі», 1751), Л. Стерна («Сентиментальна подорож Францією та Італією», 1768; «Життя і думки Трістрама Шенді, джентльмена», 1760–1767). Вплив на сентименталізм філософських ідей ідеалістичного сенсуалізму (Д. Юм).

Преромантизм кінця 18 ст., поетизація емоцій: таємничість і загадковість замість пристрасної чуттєвості сентименталізму; втеча від реальної дійсності на природу: не звичайні форми тогочасного побуту, а мандри в екзотичні країни або середньовічне минуле; виняткові пригоди персонажів розгортаються на фоні руїн середньовічного замку, диких скель тощо; інтерес до фольклору (Дж. Макферсон, «Пісні Оссіана, сина Фінгала», 1765); найвідоміші жанри — балади (Томас Чаттертон, «Брістольська трагедія», 1768), готичний роман (чорний роман, роман жахів) : середньовічна тема, атмосфера жахів і таємниць, мелодраматичний сюжет, фантастичні мотиви, екзотичний пейзаж (Горес Уолпол, «Замок Отранто», 1764).

Формування жанру готичного роману (Г. Уолполл, «Замок Отранто»).

Творчість Р.Бернса (1759— 1796) як «...одного з найбільших поетичних геніїв, породжених 18 ст.» (Гете). Аналіз поетичної творчості: «Моя любов — рожевий квіт...», «Тем О'Шентер», «Чесна бідність», «Дерево свободи», «В горах моє серце...». В. Мисик як перекладач творів Р. Бернса українською мовою.

Основні поняття: Просвітництво, «просвітницький реалізм», класицизм, рококо, сентименталізм, преромантизм, готичний роман, балада.

Література:

1. Дефо Даніель. Робінзон Крузо.— Одеса: Маяк, 1976. — 256 с.
2. Свіфт Дж. Мандри Гуллівера... — Харків: Фоліо, 2004. — 334 с.
3. История всемирной литературы: В 9-ти томах. Т.5. — М.: Наука, 1988. — С. 19–90.
4. Елистратова А. А. Английский роман эпохи Просвещения. — М., 1966.
5. Лімборський І.В. Європейське та українське Просвітництво: незавершений проект? Реінтерпретація канону і спроба компаративного аналізу літературних парадигм. — Черкаси, 2006.
6. Література Просвітництва: Посібник // Тема. — 2001. — № 3.
7. Наливайко Д.С. Искусство: Направления. Течения. Стили. — К.: Мыстецтво, 1981.
8. Колесников Б. Роберт Бернс. — М., 1967.

Семінар 4.

Д. Дефо. «Робінзон Крузо»

Основні поняття: Просвітництво, роман виховання, природна людина, пейзаж.

Лекція 6.

Французька література в добу Просвітництва (2 год)

Періодизація розвитку французької літератури. Розмаїття жанрової системи. Традиції крутійського роману в творчості А. Р. Лесажа («Жиль Блас»). Розвиток літератури рококо: французький роман першої половини 18 ст. (Маріво, Кребійон, абат Прево). Роман Прево «Манон Леско» як один із найяскравіших зразків французького рококо.

Основні представники просвітницької літератури. Творчість Вольтера: філософські погляди, етапи творчості, драматургія, філософські повісті. Дідро-романіст. Видання «Енциклопедії...». Творчість Руссо і руссоїзм. Новаторство Руссо в створенні сентименталістського роману, зокрема жанру епістолярного роману.

Творчість П. Бомарше: «Мемуари», трилогія про Фігаро. Комедія «Одруження Фігаро» на українській сцені: своєрідність трактування образу головного персонажа.

Основні поняття: французьке Просвітництво, просвітницький класицизм, рококо, класицизм, крутійський роман, філософська повість, руссоїзм,

епістолярний роман.

Література:

1. **Вольтер**. Орлеанська діва. Філософські повісті (будь-яке видання).
2. **Бомарше П.** Весілля Фігаро.
3. **Вольтер**. Простак.
4. **Дідро Д.** Черниця.
5. **Лесаж А. Р.** Пригоди Жіль Бласа із Сантільяни.
6. **Прево А. Ф.** Історія кавалера де Гріє і Манон Леско.
7. **Руссо Ж.-Ж.** Юлія, або Нова Елоїза.
8. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
9. Державин К. Н. Вольтер. — М., 1946.
10. История зарубежной литературы XVIII века: Уч. для филол. спец. вузов / З.И. Плавский, А. В. Белобратов, Е. М. Апенко и др. Под ред. З.И.Плавской. — М.: Высш. шк., 1991. — С. 147–163.
11. Пахсарьян Н. Т. Генезис, поэтика и жанровая система французского романа 1690-1760-х годов. — Днепропетровск, 1996.

Семінар № 4. Творчість Вольтера в контексті просвітницьких ідей у Франції (2 год).

Основні поняття: французьке Просвітництво, просвітницький класицизм, класицизм, філософська повість.

Семінар № 5. Вольтер. Простак (2 год).

Основні поняття: французьке Просвітництво, філософська повість, «природна людина».

Лекція 7.

Німецька література в добу Просвітництва. Вплив літератури 18 ст. на світовий літературний процес (2 год)

Періодизація німецької літератури доби Просвітництва. Класицизм (Трактати Лессінга). «Міщанська драма».

Гердер. Творчість Шіллера: драми, балади.

Основні віхи становлення Гете-письменника, періодизація його творчості. Особливості поетичного вираження почуттів у поезії періоду «Бурі й натиску»: поєднання національних і фольклорних традицій, мелодійність, розмаїття барв, органічне поєднання природи й ліричного переживання тощо («Майова пісня», «Дика троянда», «Фульський король», «Пісня мандрівника в бурю», «Прометей», «Морська подорож» та ін.).

Філософська лірика («Божественне», «Нічна пісня мандрівника») і балади («Рибалка», «Вільшаний король») періоду «веймарського класицизму».

Пізня творчість Гете: ліричні й філософські вірші, збірка «Західно-східний диван».

Історія створення роману «Страждання юного Вертера», сприйняття його сучасниками і в подальші часи. Духовний світ Вертера: ставлення до людей, природи, виявлення почуттів, коло читання тощо. Сенс останнього вчинку Вертера. Ознаки сентименталізму в романі.

Історія створення філософської трагедії «Фауст», переосмислення народної легенди про Фауста, специфіка казково-фантастичного і міфологічного у творі. Особливості композиції твору: структура, ліризм «Присвяти», ідейно-художнє значення «Прологу в театрі», символіко-філософське значення «Прологу на небі», художня логіка послідовності випробувань героя, неоднозначність фіналу твору. Аналіз ключових сцен для розуміння образу Фауста: За міською брамою; Кабінет Фауста; Вечір (Фауст вперше в кімнаті Маргарити) та ін. Колізія Фауст — Мефістофель, її філософський, символічний, морально-етичний сенс. Художня майстерність Гете в зображенні почуттів Фауста і Маргарити. «Фауст» як синтез ідейно-художніх здобутків епохи Просвітництва, здійснений в добу романтизму.

Основні поняття: сентименталізм, епістолярний роман, філософська трагедія.

Література:

1. Гете Й. В. Страждання молодого Вертера. Фауст.
2. Лессінг Г. Е. Лаокоон. Емілія Галотті. — К.: Дніпро, 1976. — 336 с.
3. Шіллер Ф. Балади. Розбійники. Вільгельм Телль.
4. История зарубежной литературы XVIII века: Уч. для филол. спец. вузов / З.И. Плавский, А. В. Белобратов, Е. М. Апенко и др. Под ред. З.И.Плавской. — М.: Высш. шк., 1991. — С. 242–328.
5. Аникст А. А. Гете и «Фауст». От замысла к свершению. — М., 1983.
6. Аникст А. А. Творческий путь Гете. — М., 1986.
7. Наливайко Д.С. Поет національний і всесвітній // Гете Й. В. Фауст. Лірика. — К.: Веселка, 2001. — С. 5–22.
8. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
9. Шалагінов Б. Б. Шлях Гете: Життя. Філософія. Творчість: Посібник для вчителя. — Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2003. — 288 с.
10. Гетевские чтения. 1993. — М., 1994.

Семінари № 6-7. Й. В. Гете. Страждання юного Вертера. Фауст (4 год)

Основні поняття: сентименталізм, епістолярний роман, філософська трагедія.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія зарубіжної літератури»

Разом: 108 год., із них 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, 36 год. – самостійна робота, 4 год. – МК, іспит.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	
Модулі	Змістовий модуль I						Змістовий модуль II					
Назва модуля	Історія зарубіжної літератури XVII століття						Історія зарубіжної літератури XVIII століття					
Кількість балів за модуль	97 балів						87 балів					
Лекції	1	2	3				5	6		7		
Дати												
Теми лекцій	Література 17 ст.: загальна характеристика, основні літературні напрями, стилі. 1 б.	Іспанська література 17 ст. Кеведою Гонгора. 1 б.	Французька література 17 ст. Формування класицистичного театру у Франції: Корнель, Расін, Мольєр. 1 б.	Особливості історико-літературного процесу в Англії 17 ст. 1 б.			Література 18 ст.: загальна характеристика, основні літературні напрями, стил. Англійська література в добу Просвітництва 1 б.	Французька література в добу Просвітництва 1 б.	Німецька література в добу Просвітництва. Вплив літератури 18 ст. на світовий літературний процес 1 б.			
Теми семінарських занять	Творчість П. Кальдерона як вершина іспанського бароко, 5 б. + 1 б.	«Висока» комедія у творчості Мольєра, 5 б. + 1 б.	Дж.Мільтон. Втрачений рай 10 б. + 1 б.			Д. Дефо. «Робінзон Крузо» 5 б. + 1 б.	Творчість Вольтера в контексті просвітницьких ідей у Франції 5 б. + 1 б.	Семінари № 6–7. Й. В. Гете. Страждання юного Вертера. Фауст 10 б. + 2 б.				
Самостійна робота	Тема 1 (5 балів)	Тема 2-3 (5 балів)		Тема 4 (5 балів)			Тема 1 (5 балів)	Тема 2 (5 балів)		Тема 3 (5 балів)		
ІНДЗ, тв. роб	30 балів						тв.орча робота — 20 б.					
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)						Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					
	184: 60 = 3, Коефіцієнт 3											
Підсумковий контроль	Іспит (40 б)											

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I Історія зарубіжної літератури XVII століття століття

Семінар № 1

Творчість Педро Кальдерона де ла Барка як вершина іспанського бароко (2 години)

1. Періодизація творчості драматурга і жанрове розмаїття: комедія інтриги, “драма честі”, філософсько-релігійна драма, ауто. Вплив Лопе де Вега у ранніх творах Кальдерона.

2. Особливості комедійної творчості Кальдерона: співвідношення характерів та інтриги, “кальдеронівські ходи”, концепція кохання тощо (“Дама-привид”).

3. Поняття честі у творчості Кальдерона („Стойкий принц”).

4. “Життя – це сон” як найкраща філософська драма Кальдерона і яскраве втілення поетики бароко (пріоритет уяви, що дозволяє відтворити мозаїчну картину хаотичного світу, незвична експресія, динамізм сюжету і характерів, різко контрастивна образність тощо).

5. Метафоричний смисл назви твору. Мотив “життя — сон”, проблема свободи волі і фатуму в бароковому художньому баченні. Алгорико-філософське значення драми.

6. Значення творчості Кальдерона для розвитку художньої системи бароко.

Основні поняття: *інтрига, характер, комедія інтриги, “драма честі”, філософсько-релігійна драма, ауто, динамізм, контрастність, метафоричність, мотив, алегорія, хорнада, монолог.*

Завдання:

1. Визначте релігійно-філософські мотиви першого монологу Сехисмундо (хорнада 1, сцена 2), поясніть роль рефрену у тексті.

2. Простежте своєрідність втілення мотиву „життя - сон” (нечіткість, примарність меж між життям і сном) у другому монолозі Сехисмундо (хорнада 2, сцена 19). Простежте вияв специфічних рис іспанського бароко у цьому монолозі: мотиви трагічного розчарування, розгубленості, тяжіння до вишукано-метафоричного „шифрування” дійсності тощо.

3. Вивчіть напам’ять другий монолог Сехисмундо (хорнада 2, сцена 19)

4. Розкрийте вирішення Кальдероном проблеми свободи волі і фатуму у третьому монолозі Сехисмундо (хорнада 3, сцена 14), з’ясуйте роль риторичних фігур у ньому.

Обов’язкова література:

1. Кальдерон де ла Барка П. Дама-привидение. Стойкий принц. Саламейский алькальд // Кальдерон де ла Барка П. Драмы: В 2 кн. – М., 1989.
 2. Кальдерон де ла Барка П. Життя – це сон // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. — 2000. — №1. — С.18–126.
 3. Кальдерон де ла Барка П. Сонети // Світовий сонет. – К.:Дніпро, 1983. – С.52–53.
 4. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т. 4. – М.: Наука, 1987. – С. 90–98.
 5. Наливайко Д.С. Бароко і драма Кальдерона „Життя – це сон” // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 2000. — №1. – С.5–17.
- Додаткова література:**
1. Балашов Н.И. Религиозно-философская драма Кальдерона и идейные основы барокко в Испании // XVII в мировом литературном развитии. – М.: Наука, 1969. – С. 154–182.
 2. Iberika. Кальдерон и мировая культура. – Л., 1986.
 3. Плавский З.И. Испанская литература XVII – середины XIX века. – М., 1978.
 4. Пахсарьян Н.Т. История зарубежной литературы XVII–XVIII веков: Учебно-методическое пособие. – М.: , 1996. – С. 22–27.

Семінар № 2

“Висока” комедія у творчості Мольєра (2 години)

1. Творчість Мольєра, її основні етапи. Акторська діяльність Мольєра.
2. Поетика “високої” комедії як втілення класицистичної природи творчості Мольєра.
3. Ранні комедії (“Смішні манірниці”).
4. Творча історія комедії “Тартюф”.
5. Особливості головного конфлікту, специфіка фіналу комедії “Тартюф”.
6. Жіночі образи в комедії “Тартюф”: пані Пернель, Ельміра, Мар’яна, Доріна.
7. Філософська проблематика комедії “Дон Жуан”.
8. Система образів комедії “Дон Жуан”: своєрідність трактовки образу головного героя, рецепція традицій фарсової і „вченої” комедії в образі Сганареля.
9. Сатирико-комедійні типи в комедії “Міщанин-шляхтич”.
10. Особливості композиції комедії “Міщанин-шляхтич”.
11. “Високий” комізм драматургії Мольєра: “розважаючи повчати і повчаючи розважати”.

Основні поняття: комедія, комедія масок (*commedia dell'arte*), фарс, буфонада, пародія, комедія-балет, “висока” комедія, преціозність, лібертенство.

Завдання:

1. Дібрати приклади пародійного зображення преціозності в комедії “Смішні манірниці”.
2. Виділити експозицію і з’ясувати її значення в комедії “Тартюф”.
3. Дібрати цитати з комедії “Дон Жуан” для характеристики головного героя (в т.ч. іншими персонажами).

Обов’язкова література:

1. **Мольєр Ж.-Б.** Смішні манірниці. Тартюф. Дон Жуан. Міщанин-шляхтич // Мольєр Ж.-Б. Комедії.— К.: Дніпро, 1981. – 501с., або Мольєр Ж.-Б. Комедії.- Х.: Фоліо, 2004. – 494с.
2. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т.4. – М.: Наука, 1987. – С. 146–152.
3. Булгаков М. А. Жизнь господина де Мольера. – М.: Мол. гвард., 1991. – 224 с.

Додаткова література:

1. Бордонов Ж. Мольєр. – М.: Искусство, 1983. – 415 с.
2. Бояджиев Г. Мольєр. Исторические пути формирования жанра высокой комедии. – М., 1967.
3. Гриб В.Р. Мольєр // Гриб В.Р. Избранные работы. – М., 1956. – С. 356–390.
4. Нямцу А.Е. Легенда о Дон Жуане в мировой литературе. – Черновцы: Рута, 1998. – 84 с.

Семинар № 3

Поема Дж. Мільтона «Втрачений рай» (2 години)

1. Творчість Мільтона, її періодизація.
2. Проблематика поеми «Втрачений рай» й дискусійні аспекти її трактування.
3. Концепція світу в поемі Мільтона.
4. Біблійний сюжет. Наявність двох сюжетних ліній. Аналіз ключових епізодів:

Падіння воїнства Сатани;
 Розбудова Пандемоніума;
 Розмова Сатани з Гріховністю і Смертю;
 Опис Едему;

Розповідь Архангела Рафаїла про гігантську битву ангелів, очолюваних Божим Сином, і війства Сатани;

Кохання Адама і Єви, їхнє гріхопадіння: глибокий психологізм цих епізодів;

картини майбутнього, які Архангел Михаїл відкриває Адаму; палаючий Едем за спинами людей.

5. Інтерпретація образу Сатани в сучасному літературознавстві.

6. Класицистичні риси в образі Бога.

7. Поема «Втрачений рай» як приклад взаємодії бароко і класицизму.

Основні поняття: *епічна поема, взаємодія бароко і класицизму, концепція світу, проблематика поеми, антиномічність.*

Завдання:

1. Прочитати сонет «Пам'яті Шекспіра. 1630 р.» і визначити алюзії зі світової поезії в ньому. Як Мільтон інтерпретує мотив пам'ятника у цьому вірші?

2. Дослідити риси класицизму в поемі «Втрачений рай»: уславлення розуму, композиція, образ Бога, паралелі в сюжеті і способі оповіді з античним епосом тощо.

3. Дослідити риси бароко у поемі «Втрачений рай»: контрасти і дисонанси, антиномічність образної структури, трагічний пафос, зображення динаміки, поєднання християнської символіки і античної міфології, емблематичні образи тощо.

Обов'язкова література:

1. *Мільтон Дж.* Потерянный рай / Пер. с англ. А. Штейнберга. — М.: Худ. лит., 1982. — 414 с.

2. История всемирной литературы: В 9-ти томах. — Т. 4. — М.: Наука, 1987. — С. 204–209.

3. *Ганин В.Н.* Мильтон Дж. // Словарь литературных персонажей. — М., 1997. — С. 252–266.

4. *Одаховская И.* Примечания // *Мильтон Дж.* Потерянный рай / Пер. с англ. А. Штейнберга. — М.: Худ. лит., 1976. — С. 509–551.

Додаткова література:

1. *Мільтон Дж.* Самсон-борець // Франко І. Зібрання творів: У 50-и томах. — Т. 12. — К.: Наукова думка, 1977. — С. 474–551.

2. *Павлова Т.А.* Милтон. — М.: «Российская полит. Энциклопедия» (РОССПЭН), 1997. — 480 с.

3. *Чамеев А.А.* Джон Мильтон и его поэма «Потерянный рай». — Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1986. — 128 с.

Модуль 2. Історія зарубіжної літератури XVIII століття

Семінар № 4

Д.Дефо. «Робінзон Крузо» (2 год)

1. Історія створення роману Д.Дефо. «Робінзон Крузо».
2. Просвітницькі ідеї в романі.
3. Образ Робінзона: портрет, риси характеру, роздуми, засоби зображення.
4. Образ П'ятниці як втілення «природної людини».
5. Роль картин природи в романі.
6. Особливості оповідної манери Д.Дефо.

Основні поняття: Просвітництво, роман виховання, природна людина, пейзаж.

Завдання:

1. Дібрати епізоди з роману, які є ілюстрацією просвітницьких ідей.
2. Виписати описи природи і визначити їхнє значення для розуміння образу Робінзона Крузо.
3. Написати есе на тему: «У чому причина популярності роману Д.Дефо. «Робінзон Крузо»?».

Обов'язкова література:

1. Дефо Д. Життя й незвичайні та дивовижні пригоди Робінзона Крузо. — Одеса: «Маяк», 1976. — 256 с.
2. Елистратова А. А. Английский роман эпохи Просвещения. — М., 1966. — С. 100–155.

Семінар 5

Творчість Вольтера в контексті просвітницьких ідей у Франції (2 год)

1. Основні ідеї французького Просвітництва. Система поглядів Вольтера на природу й суспільство.
2. Етапи творчості Вольтера. Тенденції просвітницького класицизму, рококо і класицизму у творчості Вольтера.
3. Просвітницька програма в драматургії письменника.
4. Жанрові особливості філософських повістей Вольтера (на матеріалі повісті «Простак»): раціоналістичність сюжету, зображення певної філософської ідеї, наприклад, концепція незіпсованої цивілізацією людини, сатиричне зображення недоліків суспільства і вад людини, скептично-іронічна тональність тощо.
5. Образ Ельдорадо в повісті «Кандід».
6. Роль Вольтера в культурі Франції XVIII ст.

Основні поняття: французьке Просвітництво, просвітницький класицизм, рококо, класицизм, філософська повість.

Завдання:

1. Дослідити розвиток сюжету в повісті Вольтера «Простак», виокремити в ній основні сюжетні елементи (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка, епілог).
1. Дібрати приклади сатиричного зображення недоліків суспільства і вад людини з тексту повісті Вольтера «Простак».
2. Проаналізувати роль зіставлення картин реальної дійсності з описом ідеальної утопічної країни Ельдорадо в повісті Вольтера «Кандід».
3. Підготувати індивідуальне повідомлення на тему «Вольтер і просвічені європейські монархи».

Обов'язкова література:

1. *Вольтер*. Орлеанська діва. Філософські повісті (будь-яке видання).
2. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
3. Державин К. Н. Вольтер. — М., 1946.
4. История зарубежной литературы XVIII века: Уч. для филол. спец. вузов / З.И. Плавский, А. В. Белобратов, Е. М. Апенко и др. Под ред. З.И.Плавского. — М.: Высш. шк., 1991. — С. 147–163.

Додаткова література:

1. Кузнецов В. Н. Франсуа Мари Вольтер. — М.: Мысль, 1978. — 223 с.
2. Кузнецов В. Н. Вольтер и философия французского просвещения XVIII века. — М., 1965.
3. Сигал Н. А. Вольтер. — М., Л., 1959.

Семинар № 6–7

Й. В. Гете. Страждання юного Вертера. Фауст (4 год)

1. Основні віхи становлення Гете-письменника, періодизація його творчості.
2. Історія створення роману «Страждання юного Вертера», сприйняття його сучасниками і в подальші часи.
3. Духовний світ Вертера: ставлення до людей, природи, виявлення почуттів, коло читання тощо. Сенс останнього вчинка Вертера.
4. Ознаки сентименталізму в романі.
5. Історія створення філософської трагедії «Фауст», переосмислення народної легенди про Фауста, специфіка казково-фантастичного і міфологічного у творі.
6. Особливості композиції твору: структура, ліризм «Присвяти», ідейно-художнє значення «Прологу в театрі», символіко-філософське значення «Прологу на небі», художня логіка послідовності випробувань героя, неоднозначність фіналу твору.
7. Аналіз ключових сцен для розуміння образу Фауста: За міською брамою;

Кабінет Фауста; Вечір (Фауст вперше в кімнаті Маргарити) та ін.

8. Колізія Фауст — Мефістофель, її філософський, символічний, морально-етичний сенс.

9. Художня майстерність Гете в зображенні почуттів Фауста і Маргарити.

10. «Фауст» як синтез ідейно-художніх здобутків епохи Просвітництва, здійснений в добу романтизму.

Основні поняття: сентименталізм, епістолярний роман, філософська трагедія.

Завдання:

1. Визначте коло читання Вертера. Як воно характеризує особистість юнака?

2. Визначте, які думки й переживання виразив автор у «Присвяті». Поміркуйте, чому твір із багатоаспектною проблематикою має виразно ліричний вступ.

3. Випишіть із трагедії «Фауст» кілька афоризмів. Поясніть їхнє значення.

Обов'язкова література:

11. Гете Й. В. Страждання юного Вертера. Фауст.

12. Наливайко Д.С. Поет національний і всевітній // Гете Й. В. Фауст. Лірика. — К.: Веселка, 2001. — С. 5–22.

13. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.

14. Шалагінов Б. Б. Шлях Гете: Життя. Філософія. Творчість: Посібник для вчителя. — Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2003. — 288 с.

15. История зарубежной литературы XVIII века: Уч. для филол. спец. вузов / З.И. Плавский, А. В. Белобратов, Е. М. Апенко и др. Под ред. З.И. Плавской. — М.: Высш. шк., 1991. — С. 242–328.

Додаткова література:

1. Аникст А. А. Гете и «Фауст». От замысла к свершению. — М., 1983.

2. Аникст А. А. Творческий путь Гете. — М., 1986.

3. Волков И. Ф. «Фауст» Гете и проблема художественного метода. — М., 1970.

4. Гетевские чтения. 1993. — М., 1994.

5. Конради К. О. Гете. Жизнь и творчество: В 2 т. — М., 1987.

6. Тураев С. В. Гете и формирование концепции мировой литературы. — М., 1989.

VI. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ (36 год)

МОДУЛЬ 1

Тема 1. Ф. Кеведо-і-Вельєгас. «Історія життя пройдисвіта,

Пабло на ймення...»

1. Крутійський (пікарескний, шахрайський) роман, його ідейно-художні особливості: зображення формування героя-пікаро під впливом соціального середовища, сатиричний погляд на дійсність, морально-філософські роздуми, дидактизм, філософія випадку, хронологічний розвиток подій, тип оповіді тощо.

2. Літературні попередники: драматичні картини Ф.де Рохаса «Селестина», анонімна повість «Життя Ласарильо з Тормеса», роман М.Алемана «Життєпис Гусмана де Альфараче».

3. Роман Ф. де Кеведо-і-Вельєгаса «Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв» як класичний зразок крутійського роману.

4. Роль крутійського роману в становленні і розвитку окремих розповідних жанрів Нового часу (від філософсько-сатиричної повісті до пригодницько-виховного роману). Пікаро як модифікація образу трікстера і його роль в романі ХХ століття.

Основні поняття: *крутійський роман, пікаро, трікстер, філософія випадку, дидактизм, хронологічний розвиток подій, риторичність.*

Завдання:

1. Дібрати цитати з тексту роману Ф. де Кеведо «Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення...» для пояснення його ідейно-художніх особливостей як класичного зразка крутійського роману.

2. Дослідити стильові особливості барокової прози в описі ліценціата Кабри: майстерні синтаксичні конструкції, багатство метафор, стилістичні фігури, гра слів тощо.

Обов'язкова література:

1. Жизнь Ласарильо с Тормеса, его невзгоды и злочючения // Плутувской роман. — М.: Худ. лит., 1975. — С. 21–64.

2. Кеведо Ф. Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв. — К., 1934 або Кеведо Ф. История жизни пройдохи по имени дон Паблос // Плутувской роман. — М.: Худ. лит., 1975. — С.65–178.

3. История всемирной литературы: В 9-ти томах. — Т. 4. — М.: Наука, 1987. — С. 78–84.

4. Михайлов А.Д. Плутувской роман // Литературный энциклопедический словарь. — М.: Сов. энц., 1987. — С. 280.

Додаткова література:

1. Пинский Л.Е. Гусман де Альфараче и поэтика плутовского романа // Пинский Л.Е. Магистральный сюжет. — М., 1989.

2. Плавскин З. Франсиско де Кеведо – человек, мыслитель, художник // Кеведо Ф. Избранное. — Л.: Худ. лит., 1980. — С. 3–10.

3. *Томашевский Н.* Плутувской роман // Плутувской роман. — М.: Худ. лит., 1975. — С. 5–20.

Тема 2-3. Трагедія як провідний жанр літератури класицизму

Частина 1. Героїко-патріотична трагедія П'єра Корнеля

Життєвий шлях видатного драматурга XVII ст. П'єра Корнеля, еволюція його поетики, особливості трагедій „першої”, „другої” і „третьої” манери.

„Сід”: проблематика, концепція героїчного, специфіка розвитку і вирішення основного конфлікту. Суперечка навкруг трагедії, „Думка Французької Академії про „Сіда”.

Родріго як ідеалізований герой трагедій Корнеля, носій доміанти громадянського обов'язку, необхідності підпорядкування емоційного життя людини прагненню до добродійності та моральної досконалості.

Жіночі образи в трагедії.

Корнель – новатор і теоретик театру. Значення драматургії Корнеля у французькому театрі XVIII – XIX століттях.

Основні поняття: *трагедія, героїчне, „перша” манера, „друга” манера, „третья” манера, правило трьох єдностей, сюжетна лінія, александрійський вірш, станси.*

Завдання:

1. Прочитати передмову Корнеля до трагедії „Сід”, проаналізувати наступні позиції: запозичення сюжету в Гільєна де Кастро; правдоподібність образу Хімени; проблема пристрасті і обов'язку у творі; реалізація у творі правил трьох єдностей.
2. Простежити втілення концепції героїчного у трагедіях „Сід” і „Горацій”.
3. Показати глибину і трагічність конфлікту між коханням і честю у монолозі Родріго (дія 1, ява б), звернути увагу на віршовий розмір монологу.
4. Проаналізувати особливості композиції трагедії „Сід”: образ інфанти у системі образів твору, роль експозиції, своєрідність фіналу тощо.
5. Виписати афоризми з трагедій Корнеля.

Обов'язкова література:

1. **Корнель П.** Сід // Французькі класики XVII століття. – Х.- К., 1931, або **Рильський М.Т.** Зібрання творів: У 20-ти т. – Т.9. Художні переклади. – К.: Наук. думка, 1985. – С.7–71.
2. **Корнель П.** Предупреждение // Театр французского классицизма. – М.: Худ. лит., 1970. – С.84–96.
3. **Корнель П.** Горацій. Нікомед (будь-яке видання).
4. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т.4. – М.: Наука, 1987. –

С. 120–127.

Додаткова література:

1. Балашов Н.И. Пьер Корнель. – М., 1956
2. Мнение Французской Академии о „Сиде” // Литературные манифесты западноевропейских классицистов. - М.: Изд-во МГУ, 1980. – С.273–298.
3. Обломиевский Д.Д. Французский классицизм. – М.: Наука, 1968. – 376 с.
4. Сигал Н.А. Пьер Корнель (1606 - 1680). – Л., М.: Искусство, 1957. – 127 с.

Частина 2. Любовно-психологічна трагедія Жана Расіна

1. Життєвий і творчий шлях Расіна, роль янсенізму у розвитку художнього світосприйняття Расіна.
2. Концепція трагічного у Расіна.
3. Трагедія “Федра”: рецепція і трансформація античних традицій.
4. Образ Федри як центральний у системі образів трагедії:
 - Федра і Тезей;
 - Федра і Іполіт;
 - Федра і Енона;
 - Передсмертний монолог Федри.
5. Суперечки навколо тлумачення образу головної героїні.
6. Поетика класицизму у трагедії: урівноваженість форми і напруженість морально-психологічного конфлікту, глибокий психологізм твору, розум і пристрасть у внутрішньому світі героїв, правило трьох єдностей тощо.
7. Полеміка з Корнелем (співвідношення кохання і обов’язку).
8. Трагедії Жана Расіна як нове слово в драматургії французького класицизму.

Основні поняття: *янсенізм, трагічне, психологізм.*

Завдання:

1. Із „Філософського словника” виписати визначення поняття „янсенізм”. Простежити ставлення Расіна до янсенізму впродовж його життя.
2. Порівняти інтерпретацію образу Федри автором та літературознавцями (А.Адан, М.Бютор, Л.Гольдман, С.Артамонов, Д. Обломієвський, Ю.Віппер, В.Кадишев).
3. Дослідити етапи боротьби із пристрастю до Іполіта, сформульовані Федрою у її монологі (дія 1, ява 3). Простежити подальший розвиток почуття Федри.
4. Простежити зображення конфлікту обов’язку і пристрасті в діалогах Федри з Іполітом (дія 2, ява 5) і Еноною (дія 3, ява 6).
5. Дібрати аргументи з тексту трагедії до тези В.Кадишева („Федру” відрізняє якась особлива глибина трагічного дихання і захоплюючі навіть для Расіна свобода висловлення і досконалість форми”).

Обов'язкова література:

1. **Расін Ж.** Федра // Французькі класики XVII століття. – Х., К., 1931, або Рильський М.Т. Зібрання творів: У 20-ти т. Т.9. Художні переклади. – К.: Наук. думка, 1985. – С.144–197.
2. **Расін Ж.** Андромаха. Гофолія // Будь-яке видання.
3. История всемирной литературы: В 9-ти томах. – Т.4. – М.: Наука, 1987. – С. 138–146.
4. Кадышев В.С. Расин. - М.: Наука, 1990. – 268 с.

Додаткова література:

1. Артамонов С.Д. История зарубежной литературы XVII–XVIII вв. – М.: Просв., 1988. – С.118–139.
2. Гриб В.Р. Расин // Гриб В.Р. Избранные работы. – М., 1956. – С.303–335.
3. Жан Расин. «Федра» как трагедия классицизма // Кирнозе З.И., Пронин В.Н. Практикум по истории французской литературы: Уч. пос. – М.: Просв., 1991. – С.37–42.
4. Обломиевский Д.Д. Французский классицизм. – М.: Наука, 1968.- 376 с.
5. Філософський енциклопедичний словник / В.І.Шинкарук (гол. ред.). – К.: Абрис, 2002. – 742 с.

Тема 4**Творчість Дж. Донна: еволюція****від ренесансно-маньєристських поезій до барокової лірики**

1. Життєвий шлях та етапи творчості Дж.Донна. Дискусійність проблеми визначення художнього стилю поета: маньєризм (Анікст О.А.), розрив з ренесансною традицією (Самарін Р.М.), бароко (Томашевський Б.В.), від маньєризму до бароко (Хрипун В.А., Горбунов А.М.) тощо.
2. Традиція і новаторство в жанрі сатири.
3. Жанр послання у творчості Дж. Донна. Організація художнього простору в диптиху «Шторм» і «Штиль».
4. Основні мотиви поезій Донна про кохання: античні (Овідій, Катулл), петраркістські, ідеї неоплатонізму.
5. Концепт: теорія і практика використання.

Основні поняття: *маньєризм, послання, неоплатонізм, фабула, концепт, поезія “метафізиків”.*

Завдання:

1. Виділити біблійні мотиви в першій і третій сатирах Донна, пояснити їхню роль в авторській концепції творів.
2. Проаналізувати послання «Штиль»: образна система (світ природи — соціум), метафоричні ряди (абсолютна нерухомість, опозиція горизонтального/вертикального, стан води), гра зі словом тощо.
3. Простежити, як елементи фабули «Шторма» використані в «Штилі» (прийом «перевернутості фабули»).

4. Визначити засоби творення і функції образів-концептів в поезіях «С добрым утром», «Разбитое сердце», «Прощание, запрещающее печаль».

Обов'язкова література:

1. *Донн Дж.* Вірші // Всесвіт. — 1976. — № 3, або Світанок. — К., 1978.
2. *Донн Дж.* Стихотворения. — Л.: Худ. лит., 1973. — 168 с.
3. *Донн Дж.* Стихотворения // Европейская поэзия XVII века. — М.: Худ. лит., 1977. — С. 52–79.
4. *Горбунов А.Н.* Поэзия Джона Донна, Бена Джонсона и их младших современников // Английская лирика первой половины XVII века. — М.: Изд-во МГУ, 1989. — С. 5–72.

Додаткова література:

1. *Донн Дж.* Песни и песенки. Элегии. Сатиры / На англ. и русск. яз. — СПб.: Symposium, 2000. — 660 с.
2. *Каратеева Т.Е.* «Штиль» Джона Донна в контексте трёхчастного цикла стихотворных посланий // Anglistika: Сб. статей по литературе и культуре Великобритании. Вып. 8. — М., Тамбов: Изд-во ТГУ, 2000. — С. 21–36.
3. *Макурenkova С.А.* Джон Данн: поэтика и риторика. — М.: Академия, 1994. — 208 с.
4. *Томашевский Б.* Поэзия Джона Донна // Донн Дж. Стихотворения. — Л.: Худ. лит., 1973. — С. 5–16.

МОДУЛЬ 2

Тема 1. Жанрові різновиди англійського роману XVIII ст.

1. Просвітницька проблематика, механізми трансформації жанрових традицій «літератури мандрів» в романі Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера».
2. Сатира, пародія та іронія у філософсько-фантастичному романі Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера».
3. Жанрові особливості «комічної епопеї» Г. Філдінга «Історія Тома Джонса, знайди».
4. Сентименталістський роман (Л. Стерн, Т. Смоллет, О. Голдсміт).

Основні поняття: *просвітницька проблематика, соціально-психологічний роман, філософсько-фантастичний роман, «комічна епопея», епістолярний роман, готичний роман.*

Література:

1. Дефо Д.. «Робінзон Крузо», «Молль Флендерс».

2. Свіфт Дж. «Мандри Гуллівера».
3. Голдсміт О. «Векфільдський священик».
4. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
2. Пахсарьян Н.Т. История зарубежной литературы XVII–XVIII веков: Учебно-методическое пособие. – М.: УРАО, 1996. – С. 68–78.
3. История зарубежной литературы XVIII века: Уч. для филол. спец. вузов / З.И. Плавский, А. В. Белобратов, Е. М. Апенко и др. Под ред. З.И.Плавскина. — М.: Высш. шк., 1991. — С. 21–117.

Тема 2. П. Бомарше. Трилогія про Фігаро

1. Життєвий і творчий шлях Бомарше.
2. Автобіографічний і комічний компонент у «Мемуарах».
3. Система образів та особливості інтриги у комедії «Севільський цирюльник».
4. Особливості інтриги та конфлікту «господар — слуга» в комедії «Шалений день, або Одруження Фігаро».
5. Аналіз монологу Фігаро (5 дія).

Основні поняття: *французьке Просвітництво, класицизм, комедія, конфлікт, інтрига.*

Завдання:

1. Уважно прочитати монолог Фігаро з 5 дії і визначити просвітницькі ідеї, висловлені в ньому.
2. Прочитати міркування П. Бомарше про образ Керубіно в комедії «Шалений день, або Одруження Фігаро» та вірш О. Пушкіна «Паж, или Пятнадцатый год». Підготувати власне судження про функції цього персонажа у творі..
3. Виписати афористичні вислови із комедій Бомарше.

Обов'язкова література:

1. *Бомарше П.* Мемуари. Севільський цирюльник. Шалений день, або Одруження Фігаро (будь-яке видання).
2. *Ковбасенко Ю.* Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
3. *Артамонов С. Д.* Бомарше. Очерк жизни и творчества. — М., 1960.

Додаткова література:

- a. *Финкельштейн Е.* Бомарше. — М.; Л., 1957.
- b. *Грандель Ф.* Бомарше. — М., 1979.

Тема 3. Своєрідність російського класицизму

1. Ідеї метафізики й раціоналізму в російському класицизмі.
2. Жанрова система: ода, епопея, трагедія, комедія, сатира, байка.
3. Творчість М. Ломоносова: ода, трагедія, епопея, байка.
4. Творчість Д. Фонвізіна.

Основні поняття: класицизм, ода, епопея, трагедія, комедія, сатира, байка.

Література:

- Ломоносов М. Оди.
- Фонвізін Д. Недоросль.
- Гуковский Г. А. Русская литература XVIII века. — М.: Аспект Пресс, 2003. — 453 с.
- Москвичёва Г.В. Русский классицизм. — М.: Просвещение, 1986. — 191 с.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I.			
Історія зарубіжної літератури XVII століття			
Тема 1. Кеведо-і-Вельєгас. «Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення...» (4 год.)	Індивідуальне заняття №1	5	I-II
Тема 2-3. Трагедія як провідний жанр літератури класицизму (8 год)	Семінарські заняття №1-2, індивідуальні заняття №2-3	5	III-VI
Тема 4. Поезія Дж.Донна (6 год.)	Інд. зан.	5	VII
Змістовий модуль II.			
Історія зарубіжної літератури XVIII століття			
Тема 1. Жанрові різновиди англійського роману доби Просвітництва (6 год)	Індивідуальне заняття №4	5	VII
Тема 2. П. Бомарше. Трилогія про Фігаро (6 год)	Семінарські заняття №3-5, індивідуальні заняття №5-6	5	VIII-IX
Тема 3. Своєрідність російського класицизму (6 год)	Інд. зан.	5	X-XI

Разом: 36 год.

Разом: 30 балів

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності бакалавра, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання бакалаврами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Історія зарубіжної літератури» – це вид науково-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно (**3 бали**);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історико-педагогічні розвідки (**3 бали**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**2 бали**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у історії літератури, аналіз інформації, самостійні дослідження (**3 бали**);
- ✓ історико-біографічні дослідження у вигляді есе (**5 балів**).
- ✓ науково-педагогічне дослідження (охоплює весь зміст навчального курсу) – **30 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження)**

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану реферату	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Таблиця 7.2

**Шкала оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження)**

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	28-30	Відмінно
Достатній	22-27	Добре
Середній	16-21	Задовільно
Низький	0-15	Незадовільно

Орієнтовна тематика ІНДЗ із навчальної дисципліни
«Історія зарубіжної літератури»

Дж.Маріно як зачинатель і найвідоміший поет італійського бароко, його вплив на європейську поезію (течія марінізму).

Життєвий і творчий шлях Гонгори – видатного поета іспанського бароко. Тематичне і жанрове розмаїття поезії Гонгори.

Ідейно-художні особливості жанру крутійського роману в іспанській літературі XVII ст.

Ознаки класицизму в трагедії Корнеля “Сід”.

Поетика “високої” комедії як втілення класицистичної природи творчості Мольєра.

Жанр афоризму у французькій літературі XVII ст.

Роман М. де Лафайєт „Принцеса Клевська”: проблематика, особливості композиції. Стендаль про роман.

Роман “Сімпліссимус” Гріммельсгаузена як вираз проблемно-естетичного синтезу німецької романної прози.

Трансформація літературної традиції в поезіях Дж.Донна про кохання.

Ідеї єднання слов’янства в поемі “Осман” І. Гундулича.

Просвітництво як ідейний рух, комплекс його ідей і загальна характеристика всесвітньої літератури доби Просвітництва.

Життєвий і творчий шлях Генрі Філдінга.

Проблеми типології англійського сентиментального роману (Голдсміт, Стерн).

Ознаки сентименталізму в поезії Р. Бернса.

Жанрова своєрідність англійського готичного роману й преромантизм.

Ж.-Ж.Руссо і руссоїзм. Ознаки сентименталізму в романах Руссо.

Оцінка з ІНДЗ є обов’язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури».

Бакалавр може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Історія зарубіжної літератури» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 60.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	7	7
2.	Відвідування семінарів	1	7	7
3.	Виконання завдання із самостійної роботи	5	6	30
4.	Робота на семінарському занятті	10	4	40
5.	ІНДЗ	30	1	30
6.	Модульна контрольна робота	25	2	50
7.	Творча робота	20	1	20
Максимальна кількість балів 184				
$184:60=3$				
Коефіцієнт 3				

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

➤ **Комп'ютерного контролю:** підготовка презентацій за темами рефератів.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз. Максимальну кількість балів **234**, набрану студентом, за допомогою коефіцієнта **3,8** переводимо в рейтингові показники успішності (до 60 балів), а потім в оцінку за шкалою ECTS. До балів, отриманих студентом під час поточного контролю, додаємо суму балів, отриманих під час іспиту (1-40), і отримуємо рейтинговий показник.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проектів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;

- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій з мультимедійними презентаціями;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби контролю (2 комплекти друкованих завдань для модульної контрольної роботи).

XI. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

Модуль 1

1. Література XVII ст.: загальна характеристика, основні літературні напрями, стилі.
2. Загальна характеристика італійської літератури XVII ст.: провідні літературні напрями, періодизація.
3. Утопічний роман Т. Кампанелли “Місто Сонця”: ідейно-художня своєрідність та вплив на розвиток утопії у світовій літературі.
4. Дж.Маріно як зачинатель і найвідоміший поет італійського бароко, його вплив на європейську поезію (течія марінізму).
5. Життєвий і творчий шлях Гонгори – видатного поета іспанського бароко. Тематичне і жанрове розмаїття поезії Гонгори.
6. Крутіїський роман, його ідейно-художні особливості. Особлива роль цього жанру у становленні європейського роману “низового бароко” і роману наступних епох. Роман Ф. де Кеведо-і-Вельєгаса “Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв” як класичний зразок шахрайського роману.
7. Драма Кальдерона “Життя – це сон” як яскраве втілення поетики бароко.
8. Загальна характеристика образу Сехисмундо, внутрішній динамізм у ньому.
9. Метафоричний смисл назви твору. Мотив “життя — сон” в бароковому художньому баченні.
10. Загальна характеристика французької літератури XVII ст.: основні літературні напрями, стилі.
11. Ознаки класицизму в трагедії Корнеля “Сід”. Родріго як втілення ідеалізованого героя громадянсько-патріотичної трагедії.
12. Морально-психологічний конфлікт в трагедії Ж. Расіна “Федра”. Суперечки навколо тлумачення образу головної героїні.
13. Образ Федри як центральний у системі образів трагедії Расіна “Федра”.
14. Життєвий і творчий шлях Мольєра. Акторська діяльність Мольєра. Поетика “високої” комедії як втілення класицистичної природи творчості Мольєра.
15. Творча історія комедії Мольєра “Тартюф”. Особливості головного конфлікту, специфіка фіналу.
16. Образ Тартюфа як втілення лицемірства та сили зла.
17. Сатирико-комедійні типи в комедії “Міщанин-шляхтич”. “Високий” комізм драматургії Мольєра.
18. Узагальнення і систематизація принципів класицизму, полеміка з бароковою літературою в трактаті Н. Буало “Мистецтво поетичне”.

19. Загальна характеристика німецької літератури XVII ст.: наявність класицистичних, перевага барокових тенденцій. Специфіка німецького барокко: М. Опіц, А. Гріфіус, П. Флемінг.
20. Проблематика поеми Дж. Мільтона „Втрачений рай” і дискусійні аспекти її трактування. Узагальнено-філософські і актуально-політичні аспекти поеми, їх взаємодія.

Модуль 2

1. Загальна характеристика літератури XVIII ст.
2. Просвітництво як ідейний рух, комплекс його ідей і загальна характеристика всесвітньої літератури доби Просвітництва.
3. Загальна характеристика англійської літератури доби Просвітництва.
4. “Робінзон Крузо” Д. Дефо як один із перших реалістичних просвітницьких романів.
5. Життєвий і творчий шлях Дж. Свіфта.
6. Творча історія, проблематика, композиція та система образів сатирико-алегоричного просвітницького роману Дж. Свіфта “Мандри Гуллівера.
7. Загальна характеристика французької літератури доби Просвітництва.
8. Ж.-Ж.Руссо і руссоїзм. Ознаки сентименталізму в романах Руссо.
9. Життєвий шлях і особливості творчості Вольтера. Його філософські повісті.
10. Творча історія, проблематика, композиція та система образів філософської повісті “Простак”
11. Життєвий шлях і особливості творчості Дідро. “Енциклопедія”. Роман “Черниця”
12. Життєвий шлях і особливості творчості Бомарше.
13. Творча історія, проблематика, композиція та система образів трилогії Бомарше про Фігаро.
14. Загальна характеристика німецької літератури доби Просвітництва.
15. Загальна характеристика лірики Шіллера.
16. Проблематика й поетика драми Шіллера «Розбійники».
17. «Вільгельм Телль» Шіллера як народно-героїчна драма.
18. Художня своєрідність лірики Гете.
19. Творча історія, проблематика, композиція та система образів сентименталістського роману Гете “Страждання молодого Вертера”.
20. Творча історія, проблематика та композиція філософської трагедії Гете “Фауст”.
21. Своєрідність трактування образу Фауста в трагедії Гете.
22. Вплив літератури XVII–XVIII століть на подальший всесвітній літературний процес.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Художні тексти

- **Кампанелла Т.** Місто Сонця*. (Тексти, позначені *, можна читати по хрестоматії)
- **Маріно Дж.** Адоніс*. Зорі.
- **Кеведо-і-Вельєгас Ф.** Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв. Дон Дублон. Поезії.
- **Лопе де Вега Карпью Ф.** Фуенте Овехуна. Собака на сні.
- **Тирсо де Моліна.** Севільський бешкетник, або Камінний гість.
- **Грасіан Б.** Дотепність, або Мистецтво вишуканого розуму*. Кишеньковий оракул.
- **Гонгора Л. де.** Лірика.
- **Кальдерон де ла Барка П.** Життя – це сон. Дама-привид. Стійкий принц*.
- **Малерб Ф.** Оди.
- **Корнель П.** Сід. Горацій*. Нікомед*.
- **Расін Ж.** Андромаха*. Федра. Гофолія*.
- **Мольєр.** Смішні манірниці. Дон Жуан. Тартюф. Міщанин-шляхтич. Скупий. Мізантроп.
- **Лафонтен Ж. де.** Байки. Любов Психеї і Купідона*.
- **Буало Н.** Мистецтво поетичне. Сатири.
- **Ларошфуко Ф. де.** Максими*.
- **Паскаль Б.** Думки*.
- **Лафайєт М. де.** Принцеса Клевська.
- **Опіц М., Флемінг П., Логау Ф., Гріфіус А.** Вірші.
- **Гріммельсгаузен Г.Я.К.** Сімпліссимус*.
- **Джонсон Б.** Вольпоне, або Лис*.
- **Донн Дж.** Лірика.
- **Мільтон Д.** Вірші. Втрачений рай.
- **Коменський Я.А.** Лабіринт світу і рай серця*.
- **Гундулич І.** Осман*.
- **Бернс Р.** Поезії
- **Дефо Даніель.** Робінзон Крузо.
- **Голдсміт О.** Векфільдський священник*.
- **Свіфт Дж.** Мандри Гуллівера.
- **Стерн Л.** Життя і думки Трістрама Шенді*. Сентиментальна подорож по Франції та Італії.

- **Філдінг Г.** Історія Тома Джонса, знайди*.
- **Шерідан Р.** Школа злослів'я*.
- **Бомарше П.** Весілля Фігаро.
- **Вольтер.** Простак.
- **Дідро Д.** Черниця*.
- **Лесаж А. Р.** Пригоди Жіль Бласа із Сантільяни*.
- **Прево А. Ф.** Історія кавалера де Гріє і Манон Леско*.
- **Руссо Ж.-Ж.** Юлія, або Нова Елоїза.
- **Гете Й. В.** Балади. Страждання юного Вертера. Фауст.
- **Лессінг Г. Е.** Лаокоон*. Емілія Галотті.
- **Шіллер Ф.** Балади. Розбійники. Вільгельм Телль.
- **Ломоносов М.** Оди.
- **Фонвізін Д.** Недоросль.

Підручники і хрестоматії

1. **Западноевропейская литература XVII:** Хрестоматия / Сост. Б.И.Пуришев; предисл. и подг. к печати В.А.Лукова. – 3-е изд., испр. – М.: Высш. шк., 2002. – 686с.
2. **Хрестоматия по зарубежной литературе XVIII века:** В 2 т. — М., 1970–1972.
3. **История всемирной литературы:** В 9-ти томах. Т.4. – М.: Наука, 1987. – 688 с.
4. **История всемирной литературы:** В 9-ти томах. Т.5. – М.: Наука, 1988. – 784 с.
5. **История зарубежной литературы XVII века:** Уч. для филол. спец. вузов / Н.А. Жирмунская, З.И. Плавский, М.В. Разумовская и др. Под ред. З.И. Плавской. — М.: Высш. шк., 1987. – 248 с.
6. **История зарубежной литературы XVIII века:** Уч. для филол. спец. вузов / З.И. Плавский, А. В. Белобратов, Е. М. Апенко и др. Под ред. З.И.Плавской. — М.: Высш. шк., 1991. — 335 с.
7. **История зарубежной литературы XVII века:** Уч. пособие для вузов / Под ред. Н.Т.Пахсарьян. – М.: Высшая школа, 2005. – 487 с.
8. **История немецкой литературы:** В 5-ти томах. Т.1. – М., 1962.
9. **История французской литературы:** В 4-х томах. Т.1. – М., Л., 1946.
10. **Неустроев В. П.** Немецкая литература эпохи Просвещения. — М., 1958.
11. **Плавский З.И.** Испанская литература XVII – середины XIX века. – М., 1978.
12. **Пахсарьян Н.Т.** История зарубежной литературы XVII - XVIII веков: Учебно-методическое пособие. – М.: УРАО, 1996. – 103 с.

Додаткова:

1. Аникст А.А. Теория драмы от Аристотеля до Лессинга. — М. 1967.
2. Балашов Н.И. Испанская классическая драма в сравнительно-литературном и текстологическом аспектах. — М.: Наука, 1975. — 335с.
3. Барт Р. Расиновский человек // Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. — М., 1994.
4. Бордонов Ж. Мольер. — М.: Искусство, 1983. — 415с.
5. Виппер Ю.Б. О разновидностях стиля барокко в западноевропейских литературах XVII века // Виппер Ю.Б. Творческие судьбы и история. — М., 1990.
6. Виппер Ю.Б. Формирование классицизма во французской поэзии начала XVII века. — М., 1967.
7. Горбунов А.Н. Джон Донн и английская поэзия XVI – XVII веков. — М., 1993.
8. Гриб В. Р. Мадам де Лафайет. Расин. Мольер // Гриб В. Р. Избранные работы. — М., 1956.
9. Забабура Н.В. Творчество М.де Лафайет. - Ростов-на-Дону: Изд-во Рост. ун-та, 1985. — 175 с.
10. Зайцев В.К. Между Львом и Драконом (Дубровницкое Возрождение и эпическая поэма И.Гундулича „Осман”). — Минск: Наука и техника, 1969. — 164 с.
11. Западноевропейская художественная культура XVIII века. — М., 1980.
12. Елистратова А. А. Английский роман эпохи Просвещения. — М., 1966.
13. Елистратова А. А. Роберт Бернс. — М., 1957.
14. Кадышев В. Расин. — М.: Наука, 1990. — 272 с.
15. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
16. Культура эпохи Просвещения. — М., 1993.
- 17.Лімборський І.В. Європейське та українське Просвітництво: незавершений проект? Реінтерпретація канону і спроба компаративного аналізу літературних парадигм. — Черкаси, 2006.
18. Макуренкова С.А. Джон Данн: поэтика и риторика. — М.: Академия, 1994. — 208с.
19. Михайлов А.В. Поэтика барокко: завершение риторической эпохи // Историческая поэтика. Литературные эпохи и типы художественного сознания. — М., 1994.
20. Морозов А.А. „Симплициссимус” и его автор. — Л., 1984.
- 21.Наливайко Д.С. Искусство: Направления. Течения. Стили. — К.: Мыстецтво, 1981.
22. Нямцу А.Е. Легенда о Дон Жуане в мировой литературе. — Черновцы: Рута, 1998. — 84 с.
23. Обломиевский Д.Д. Французский классицизм. — М., 1968.
- Павлова Т.А. Милтон. — М.: „Российская полит. энциклопедия”

(РОССПЭН), 24. 1997. – 480 с.

25. Пахсарьян Н.Т. Актуальные проблемы изучения французского романа 1690–1720-х годов. — Днепропетровск, 1989.

26. Потёмкина Л.Я. Пути развития французского романа в XVII веке. — Днепропетровск, 1971.

27. Проблемы Просвещения в мировой литературе. — М., 1970.

28. Разумовская М.В. Ларошфуко, автор „Максим”. — Л., 1971.

29. Соколянский М.Г. Западноевропейский роман эпохи Просвещения. — К., Одесса, 1983.

30. Спор о древних и новых / Сост., вступ. ст. и комментарий В. Я. Бахмутского. — М.: Искусство, 1985.- 471 с.

31. Стрельцова Г.Я. Блез Паскаль и европейская культура. — М., 1994.

32. XVII в мировом литературном развитии. — М.: Наука, 1969. — 402 с.

33. Хейзинга Й. Игровое содержание барокко // Хейзинга Й. Homo ludens. - М., 1992.

34. Чамеев А.А. Джон Мильтон и его поэма „Потерянный рай”. — Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1986. — 128 с.